

“Telling the bees”

Tekst Jeffrey Meijer

Het aanzeggen van de bijen

“Telling the bees” (“aanzeggen” in het Nederlands) is een Europese traditie waarbij de bijen op de hoogte worden gehouden van belangrijke gebeurtenissen in het gezinsleven van de imker. Denk daarbij aan geboortes, overlijdens, bruiloften en afscheid binnen het gezin van de imker. Als dit ritueel werd overgeslagen of vergeten en de bijen zijn niet op de hoogte gebracht van deze gebeurtenissen dan zouden zij de imker straffen. Dat kan door zwermen, het stoppen van het verzamelen van nectar of zelfs sterven.

De Kelten

Er is weinig bekend over de oorsprong van deze gewoonte, maar het lijkt af te stammen uit de Keltische tijd toen mensen geloofden dat de honingbij een belangrijke rol speelde als boodschapper tussen hemel en aarde. Mensen geloofden toen dat, als een bij wegvliegt bij een overledene, op dat moment de ziel van die persoon het lichaam verlaat. Het gebruik om bijen op de hoogte te brengen van belangrijke gebeurtenissen kwam en komt het meest voor in Groot-Brittannië, maar ook in Ierland, Duitsland, Zwitserland, Frankrijk en Nederland kennen imkers deze gewoonte.

De sage

Halverwege de 19e eeuw (rond 1858) begon “Telling the bees” groter te worden. De sage gaat dat een man, na een jaar afwezigheid, thuiskomt. Alles ziet er nog zo uit als toen

The Widow door Charles Napier Hemy (1895)

hij vertrok. Het huis, de tuin, de bomen. Maar toch voelt het anders aan. Dan ziet hij een jong dienstmeisje. Zij zingt een treurig liedje en zij hangt een zwart lintje om elke bijenkorf. Dan beseft de man dat er iets vreemds aan de hand is. Zijn eerste gedachte is dat zijn grootvader is overleden. Deze gedachte geeft hem troost, de oude man heeft zijn rust gevonden. Zijn gedachte wordt verstoord door het geblaf van een hond. Hij kijkt op en ziet daar de hond naast een oude man in de deuropening staan. Voorovergebogen met zijn hoofd rustend op zijn wandelstok. De man loopt dichterbij en hoort de laatste zinnen die het dienstmeisje zingt. *‘Blijf thuis mooie bijen, vlieg niet heen. De vrouw des huizes is overleden en heengegaan’*. De man realiseert zich dat zijn geliefde vrouw is overleden.

De band tussen imker en bijen

Er wordt veel gezegd over de relatie tussen bijenvolken en haar imker. Een band die verder gaat dan het spirituele. Het verliezen van een bijenvolk gaat veel verder dan het verliezen van de honing- of bijenwasopbrengst. Het heeft gevolgen voor de totale bestuiving van gewassen, planten, bomen, struiken en bloemen. En daardoor het leven. In sommige culturen werden en worden er tijdens bruiloften bijenkorven versierd met bloemenkransen. Het pasgetrouwde stel presenteert zich voor de bijenkorven en geeft de bijen een stukje van de bruidstaart. Als de bijen van de taart eten én het bruidspaar niet steken, dan is het bruidspaar gezegend met een lang gelukkig en een vruchtbaar leven.

Imker John Chapple

“Telling the bees” kwam in september 2022 in het nieuws. Toen koningin Elizabeth II overleed informeerde de Koninklijke imker John Chapple alle bijenvolken van Buckingham Palace en Clarence House over het overlijden van de Queen. John beschreef aan de Daily Mail hoe hij dat deed. Hij knoopte om elke bijenkast een rouwband, klopte drie keer op elke bijenkast en zei: “De vrouw des Huizes is overleden, maar blijf bij ons. Je meester (koning Charles III) zal een goede meester voor je zijn”. Een treurige maar eervolle taak die de toen 79-jarige imker liever niet nog een keer zou willen uitvoeren.

Hoewel de traditie is geromantiseerd staat het voor de imkers die hun bijen belangrijke gebeurtenissen aanzeggen voor de verbinding tussen mens en natuur. ●

Der Bienenfreund door Hans Thoma (1863/1864)